

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob torekih, četrtnih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obajne izdanje stane:
na enem mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50
na tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
na pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
na eno leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnik je plačevati naprej na naročbo
brez priložene naročnine se uprava ne
ozira.
Posamične številke se dobivajo v pre-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 av.
izven Trsta po 4 av.

EDINOST

Oglaš se računa po tarifu v posilu; za
naslove z debelimi črkami se plačuje
prestop, kolikor obsega navadnih vrstic.
Poslana, smrtne in javne zahvale, do-
mači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine reklamacije in oglaš spre-
jemajo uredništvo ulica Meline pic-
cole št. 11. Nadst. Naročnine in oglaš
je plačevati leso Trst. Odrta reklama-
cije se prosto pošiljajo.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč.“

O iztirjevanju davkov. — Umesten nasvet.

Govoril poslanec dr. Laginja v seji zbornice po-
slancev dne 8. januarja 1897.

(Dalje.)

Gospoda moja! Že ob drugi priliki sem pov-
darjal, da je moje prepričanje to, da še nikdo v
Avstriji ni umrl pod težo davkov, ne gledé na
strogost in na mnoge slučaje krivičnega iztirjeva-
nja davkov. To prvim odkrito in iskreno, brez
ozira na to, da sem danes upisan kakor govornik
„za“; toda že ob drugi priliki sem pridodal in
pridodajam tudi danes opazko k temu, da je nam-
reč neizogibna potreba in jedino pravo narodno
gospodarsko in državopolitiško opravičenje za iz-
tirjevanje davkov to, da se prebivalstvu, kar je
plačalo državi, zopet vrača po različnih kanalih
javne uprave.

Ako temu ni tako, potem pomenja davek le
izmozgovanje prebivalstva, to je način, kakor da
bi bil narod ali ljudstvo sploh v suženjstvu katere
tuje vlade. Ako sodite tako z ozirom na naše o-
nošaje, sosebno pa na pastorko avstrijskih pokra-
jin, na Istro, potem najdete, da od domačinov je
le malo nameščenih po javnih, zlasti pa po viših
službah; mesta namestnika, finančnega ravnatelja,
predsednika višemu deželnemu sodišču in večina
druzih tem sledečih služeb niso popolnjene po si-
novih pokrajine. Tega ne moremo absolutno zahte-
vati samo po sebi, toda zahtevati smemo, ako
vidimo, da Istrani tudi v družih deželah ne pri-
dejo do služeb, kajti potem je pač opravičena trdi-
tev, da se prebivalstvu niti v tem zmislu ne daje
nazaj, kar ono plačuje.

Ako opazujemo druga polja javne uprave,
vidimo, da je ta trditev, žal, opravičena še bolj.
Niti od daleč se ne daje deželi nazaj, kar plačuje
dežela potom različnih davkov, direktnih in ne-
direktnih pristojbin in taks itd. Ne gledé na stroko
ministerstva za poljedelstvo, ki nas zanima najbolj,
in ne gledé na stroko ministerstva trgovine, moglo
bi mojem menenju tudi visoko finančno minister-
stvo mnogo pripomoči za način, kako bi se moglo
zgoditi to, da bi se nekoliko pomoglo prebivalstvu.

PODLISTEK

20

Fromont mlajši & Risler starši.

ROMAN.

— Francoski pisatelj Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Toda pripresta in vsakdanja nje nedelja jej
je kmalu zopet vsadila bridkost v srce...

In to se je godilo vedno jednako.

Ustavili so se pred krčmo, prav blizu sila
šumne, močno obiskane kmečke veselice, kajti
Delobelleju je povsod bilo treba občinstva. Oble-
tavan od vednih svojih samj, je hodil med množico,
imejoči klobuk drzno potisnjen na uho, v sivi ob-
leki in rujavih dokolenkah in z vrhujo suknjo sve-
tle boje čez ramo, domišljajoči si, da pozorišče
kaže kraj v pariški okolici, on pa da igra Parižana
v letovišču.

Kar zadeva gospoda Chébea, bahajočega se,
da ljubi prirodo kakor pokojni Jean Jacques, u-
mel je on s tem le strelišča, jezno zabavo, ska-
kanje v vrečah, prašne obleke in priprosto, obilo
hrano, ki je bila tudi gospe Chébeovi ideal živ-
ljenja na kmetih.

Sidonija pa je imela drug ideal. Te pariške

V tem pogledu hočem na kratko sprožiti nekaj,
kar sem privatnim potem že povedal njegovi eks-
celenci, gospodu finančnemu ministru.

Gospoda moja! O drugi priliki smo že ka-
zali na veliko korist takozvanih pridobivalnih in
gospodarskih zadrug in kreditnih zadrug, zasno-
vanih na podlagi zakona od 9. aprila 1873, št.
70. Ako je kje katera pokrajina, ki treba kredita
za stan malih kmetov in obrtnikov, je to gotovo
Istra, kjer so se dosedaj, kakor veste, jako neradi
nalagali kapitali iz družih pokrajin ali bančnih za-
vodov. No, mi imamo državni zakon od 19. no-
vembra 1887, št. 133, s katerim so se spremenila
nekatera določila prejšnjega zakona od 22. maja
1882, drž. zak. št. 56, o poštini hranilnici. V tem
zakonu od 19. novembra 1887, je v členu 13., §.
7, točka 5., predvidjeno, da more poštnohrani-
lišni urad med drugim izbrati si pot in način za
nalaganje depozitov, katerih ne potrebuje (čita):

„Po eskomptovanju menjic, ki so že eskom-
ptovane od kake banke, hranilnice ali poso ilaega
ali kreditnega društva, registrovanega na podlagi
zakona od 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70.“

Poštnohranilišni urad more seveda na po-
dlagi tega zakona izbirati tudi drugih načinov za
nalaganje, tako n. pr. nakupovanjem parcijalnih hi-
potekarnih nakaznic ali takozvanih salinskih listov,
potem oddajanjem v bančne institute v tekoči ra-
čun kratko zapadno dobo, potem posojevanjem
proti zastavljanju zadolžnic jednotnega državnega
dolga in državnega dolga kraljestev in dežel za-
stopanih v državnem zberu, eskomptovanjem ku-
ponov itd. (Zvršetek pride).

Navodilo za volitev državnozbornih poslancev.

(A je neveden, toda bistroumen. B je učil zakone.
A uprašuje, B odgovarja in tolmači.)

I. POGLAVJE.

Splošno.

A: Kdo dela zakone za vso Avstrijo?

B: Zakone za vso Avstrijo delata naš cesar in
kralj ter skupni parlament.

nedelje, katere so poganjali po šumnih vaških ce-
stah, provzročevale so jej sila mnogo bolesti. Je-
dino veselje v tem drvenju in pehanju jej je bilo
čuvstvo, da vzbuja pozornost. Kakova nespretna
beseda občudovanja, z najvišjim glasom izgovorjena
poleg nje, jo je naredila veselo za ves dan, ker
je spadala med tiste, ki ne prezirajo nobenega
poklona.

Včasih je Risler, med tem ko je Delobelle s
Chébeovimi ostal na vsučilišču s svojim bratom
in z „dekletom“, krenil preko polja iskat cvetic
za vzgledu svojim tapetami. Fran je pripogibal s
svojimi dolgimi rokami visoke veje glogove ali pa
splezal na parkovo ozidje, da je natrgal perja, ki
so je bili uzrli na oni strani. Najobilnejo žetev pa
so imeli pri vodi.

Tam so rastle tiste gibčne rastline z dolgimi,
sukanimi stebli, katere so tako dobro videti na
tapetah, visoko, kakor sveča ravno trstje in slak,
čigar cvet se najedenkrat odpira v fantastičnih za-
vitinah na narisku, podoben obrazu, kakor da kdo
gleda iz mične zmešnjave teh peres. Tam je Ri-
sler sestavljal svoje šopke ter jih umetniški urejal,
navduševaje se od svojstva rastlin in skušaje u-
meti njih živo lepoto, njih naravno bitje, katero

A: Kako to?

B: Vladar, to je cesar in kralj naš ne potrja no-
benega zakona, ako parlament ni privolil v
dotični zakon.

A: A kaj je to: parlament?

B: Parlament je zbor ljudij, katerih jeden del
je imenovan brez volje narodove in ti se zo-
vejo „gosposka zbornica“, drugi pa so izvo-
ljeni po volji naroda, da so tam namesto
njega, da ga zastopajo. Zato se le-ti zovejo
poslanci ali zastopniki naroda, njih zbor pa
se zove zbornica poslancev.

A: Kako se to imenuje še drugače?

B: Vse skupe se imenuje tudi: državni zbor, ker
se tam razpravlja ali posvetuje za vso državo,
kakoršna je sedaj.

A: Ali pošilja vsaka dežela jednako število svo-
jih zastopnikov na Dunaj?

B: Ne, nekoliko po velikosti, še več pa po bo-
gastvu, odločeno je za sedaj tako-le:

1. Češka jih pošilja	110
2. Dalmacija	11
3. Galicija	78
4. Spodnja Avstrija	46
5. Gornja Avstrija	20
6. Solnograjska	6
7. Štajerska	27
8. Koroška	10
9. Kranjska	11
10. Bukovina	11
11. Moravska	43
12. Silezija	12
13. Voralberška	4
14. Tirolska	21
15. Istra	5
16. Goriška	5
17. Trst z okolico	5

A: Torej koliko jih je vseh vkup?

B: Vseh vkup je 425 poslancev.

A: A Trst in Istra jih volita vsaka po pet?

B: Dà samo po pet; zato pa morajo biti možje, ki
kaj znajo in ki imajo krepko voljo, da pred
tolikimi trdno branijo Istro in Trst.

A: Kako je to, da volita Trst in Istra po 5 po-

že več ni poznati, ako je šel preko njih truda-
poln dan.

In kadar je bila kita narejena in s široko
bilko povezana kakor s trakom, je obložil z njo
Frana, potem pa hajdi dalje! Ves uglobljen v svojo
umetnost, je iskal Risler spotoma novih obrazcev,
novih sestav.

„Le poglej, dekle... tukaj-le... šmarnica z be-
limi zvončki med divjimi rožami... He? Kaj pra-
viš ti?... na polju, zelenem kakor veda, ali pa na
pepelasto sivem delalo bi to prav lepo podobo.“

A Sidonija ni imela rada niti šmarnic niti
divjih rož. Poljske cvetice so se jej dozdevale ka-
kor cvetice za siromake, kakor obleka, nasprotna
njej lilasti.

Spominjala se je, da je videla drugačnih
cvetic pri gospodu Gardineisu v rastlinjakih, na
naslonih ter okrog in okrog po peščenem in z ve-
likimi vazami okrašenem dvorišču Savinjskega
gradu.

To so bile cvetice, kakoršne je ona rada
imela! To je bilo življenje na kmetih, kakoršno je
ugajalo njej.

Savinija se je spomnila na vsaki korak.

(Pride še.)

slancev, a doslej sem bil vedno, da volita samo po štiri?

B: Res je, doslej sta volila samo po štiri; toda pred nekoliko meseci se je ustvaril nov zakon, po katerem so dosedanjemu številu navrgli vsaki deželni nekoliko poslancev, tako n. pr. jednega Istri, jednega Gorjski, jednega Trstu, jednega Kranjski, dva Dalmaciji, drugim deželam po jednega ali po več, na primer Češki polnih 18, ker je velika in jako mnogo plačuje.

A: Je-li obstoje zakon, v katerih je popisano vse to?

B: Seveda jih je in moreš jih dobiti v dvorni in državni tiskarni na Dunaju, toda malo bi razumel, ker so zakoni pisani trdo in zbito ter bi jih težko razumel, kdor ni pohajal viših šol, dasi so pisani v vseh jezikih, ki se govorijo v Avstriji.

Ako pa ravno hočeš naročiti, naroči v dvorni državni tiskarni na Dunaju in reci, v katerem jeziku jih hočeš imeti. Zakoni so ti-le:

1.) Koliko volijo posamične dežele in kaj ima razpravljati državni zbor, to pové zakon od 21. decembra 1867. št. 141, potem zakon od 2. aprila 1873. št. 40 in pa zakon od 14. junija 1896., št. 168.

2.) Kako je voliti poslance na Dunaj, to pové zakon od 2. aprila 1873. št. 41, pa oni od 12. novembra 1886. št. 162 ter zakon od 14. junija 1896. št. 169.

A: Ali volijo vsi ljudje jedne dežele skupa vse svoje poslance?

B: Ne, ampak so po zakonu določene različne skupine ljudi, ki volijo po jednega ali po več od njih.

A: Kakšne so to skupine?

B: Evo, take-le: Jedna, *prea skupina ali kurija*, to so veliki posestniki.

Druga skupina ali kurija so mesta.

Tretja skupina ali kurija, to so trgovinske zbornice.

Toda v nekaterih deželah sti zloženi druga in tretja kurija ter volita poslanca skupaj.

Četrta skupina ali kurija, to so zunanje ali kmečke občine.

Peta skupina ali kurija se imenuje splošna, ker se v njej ne gleda, da-li si veleposestnik, ali meščan, ali trgovec, ali kmet. To je nova kurija, ustvarjena zakonom od 14. junija 1896. za to, da pride mali narod se svojimi glasovi do veljave poleg onih, ki so bogati.

A: In more prevagati, samo ako hoče, ko se vpoštevajo lica, a ne žepi!

B: E, pa nikar ne misli, da ti bodo glasovali tudi žena in otroci; in tudi je svoj red?

A: Pa kakšen je ta red?

B: Evo takšen, kakor je obrazloženo dalje.

II. [POGLAVJE.]

Obča volilna skupina, ali obče volitve, ali splošna kurija.

A: Kdo voli poslanca za splošno skupino?

B: Poslanca za splošno skupino bodo volili volilni možje ali fiducijarji.

A: A kdo bode mogel voliti te fiducijarje za splošno skupino?

B: To je lahka! Tu se ne vpraša, da-li plačuješ cesarju davek ali ne, je-li si bogat ali siromak, je-lo si veleposestnik ali mali kmetič. Tu ti je dovoljno, da si možki, da si završil 24 leti in vsaj 6 mesecev bivaš tam, kjer si takrat, ko so volitve. Seveda moraš biti avstrijski državljan, kajti kdor spada pod drugega kralja, ta nima pravice glasovati [§ 9 a) zakona od 14. junija 1896. št. 169.]

A: Lahko za to; mi smo vsi od našega cesarja in doma smo. Toda, kako je za one, ki so bili kaj kaznovani ali zaprti?

B: Za nje je tako-le: Ako te je sodila politična oblast, recimo okrajno glavarstvo, tudi če si bil zaprt, ti to ne škoduje nič. Druga je, ako te je obsodilo sodišče! Tukaj je zakon ta-le: Če si bil obsojen v veliki kriminal, potem je treba, da je minolo nekaj časa, odkar si prišel iz zapora in sicer: treba je, da je minolo deset let, odkar si odsedel, če si bil obsojen na pet ali več let. Če si bil pa obsojen na manj nego pet let, toda vendar v veliki kriminal, potem je treba, da je minolo pet let,

odkar si prišel iz ječe. Toda je tudi še manjših činov, makar da niso od velikega kriminala, zaradi katerih je treba, da so minola tri leta, odkar si odsedel zapor. Ti čini se imenujejo prkršaji goljufije, poneverjenja in tatvine. [§. 20. 4) zakona od 14. junija 1896. št. 169.]

A: Torej recimo, jaz poznam nekoga, katerega je lani malo sodišče obsodilo zaradi tatvine na mesec dni zavora in ga je odsedel. Ali bode on mogel letos glasovati?

B: Ne bode! treba da minejo tri leta, odkar je došel iz zapora.

A: Recimo, nekdo je sedel v Koprnu pet let in več, toda že je prošlo deset let, odkar je odsedel; kako bode z njim?

B: On sme glasovati, ker je čas pokrili slabi glas ali nesrečo.

A: A recimo, nekdo je sedel v Rovinju ali Koprnu manje nego pet let, toda minolo je že pet let, odkar je odsedel; kako bode z njim?

B: Tudi on sme glasovati, ker je tudi za njega po zakonu čas pokrili slabi glas ali nesrečo.

A: Sedaj razumem! Glede velikega kriminala je treba, da je prošlo že 10 let ali vsaj 5 let, odkar sem odsedel. Mali kriminali pa nič ne škodijo; samo tedaj, ako je bila kaznen tatvine ali goljufije, kratijo glas, če niso minola tri leta. Toda recimo, jeden takih pride na glasovanje, pa mu kdo od komisije ali poverjenstva reče: Ti si bil zaprt, ti nimaš pravice glasovati. — Kaj naj stori on, ki je sedaj miren in vreden?

B: Če ni prošel čas, ki ga zahteva zakon, naj niti ne pride na glasovanje. Toda, ako je dotični čas prošel, to bi dobro storil, da zahteva od onega sodišča ali tribunala, ki ga je sodilo, potrdilo, da je minolo toliko in toliko časa, odkar je odsedel in da torej ne obstoji več zapreka, ki mu je branila glasovati.

A: A če bi mu niti na podlagi takega potrdila ne bi pustili glasovati?

B: Potem naj stori, kar mu Bog nadahne. Zakone morajo spoštovati oni, ki so v komisiji ali volilnem poverjenstvu, kakor tudi oni, ki imajo pravico voliti.

A: Sedaj dobro razumem. Vsaki možki, ki je završil svoje 24 leto in nima zapreke od kriminala, ali pa je ta zapreka po zakonu že minola, sme voliti volilnega moža v novi, ali peti skupini. To je dober volilni red. Tu se ne vpraša, koliko plačaš? Jaz bi tudi dobrim gospodinjam in vsaki pametni ženski dal tako pravico.

B: Tudi jaz bi ji dal tako pravico, a vskratil bi jo vsem onim možkim, ki preko mere pijejo ali drugače razsipljejo svoj in svojih otrok in svojih starišev imetek.

A: Jaz poznam človeka, ki je završil 24 leto, toda siromak ima kuratorja (varuha), kakor da je še otrok, ker so našli, da se mu v glavi meša. Ali bode glasoval on ali kurator?

B: Ne bode glasoval ne on ne kurator [§. 21. 1), zakona 14. junija 1896. št. 169.]

A: Pa so ljudje, ki mislijo, da so še pod varuhom, dasi so završili 24. leto. Kako je z njimi?

B: Oni mislijo napačno. Ko si završil 24. leto, sam si svoj za glasovanje, vsejedno, tudi če ti sodnik ni dal pismeno.

A: Mnogo je takih, ki so se pred 10 ali več leti priselili iz Italije semkaj; in potem jih je v Istri iz Trsta, iz Dalmacije, iz Kranjske. Kako bode z njimi?

B: Z njimi bode tako, da oni, ki so se doselili iz Trsta, Dalmacije ali Kranjske, morejo glasovati kakor mi; oni pa, ki je došel iz Italije, ne sme glasovati, ako ne dokaže, da je vsprejet za našega, da je prisegel našemu cesarju in kralju.

A: Še mi je nekaj nejasno. Ne vem, ako bode v tem novem volilnem razredu, v tej splošni kuriji mogli glasovati oče in vsi njegovi sinovi, ki so završili 24. leto?

B: Morejo! Lepo bodo glasovali oče in sinovi, ker se račun, da je to novo volilno pravo, dano tudi onim, ki so služili v vojski; a če niso, plačujejo takó in takó vojaško takso, torej je prav, da imajo glas. Celó poleg gospodarja more glasovati tudi njegov sluga. Pastir bode mogel priti s piščalko v svojo

občino in, ako je završil 24. leto, bode mogel glasovati.

A: To je prav. Sedaj razumem: volilnega moža za volitev jednega poslanca bomo volili vsi vkupe, bodisi bogat ali ubog, star ali mlad, samo da si preko 24 let in da nimaš zapreke od kriminala.

Samo to mi je še nejasno: Ali more voliti ali voljen biti koji trgovec, ki je v stečaju ali konkurzu?

B: Ne more! [§. 20. 3) zakona 14. junija 1896. št. 169.]

A: In more glasovati tisti, katerega vzdržuje občina na milost?

B: Ne more! [§. 20, 2) omenjenega zakona].

A: In pa more glasovati tisti, kateremu je oblast dala jeden ali dvakrat pomoči, da se prehrani, ker je bila slaba letina?

B: *Ta sme glasovati, ker miloščina ni trajna, nego mimoidoča.* [§. 20, 2) omenjenega zakona]. To naj si posebno zapomnijo tržaški okoličani.

A: In more glasovati vojak, dokler služi?

B: Ne sme niti oficir, a kamo-li podčastnik in prostak. [§. 20. a) navedenega zakona].

A: Ali more glasovati žandar?

B: Ne more; niti ako je na dopustu za kratek čas. [§. 20. a)].

A: Rekli ste „dokler služi“. Torej oni, ki še nima odpusta ali „obšida“, ne sme glasovati, tudi če je završil 24 leto?

B: Ni tako! Nego samo oni čas, dokler zares in dejansko služi, ali kakor se reče: „dokler je pri kompaniji“, ne sme glasovati. Toda, kadar ga odpuste od stalne službe, ker je izvršil svoje tri ali 4 leta, sme glasovati po svoji dragi volji.

A: Ako moj sin dobi od kompanije dva, tri dni dopusta, on ravno završuje 24. leto, pa da so po naključju ravno tedaj volitve, ali bi smel glasovati, da nas bode več?

B: Ne bi smel, ker je samo začasno na dopustu on je vsejedno, kakor veli zakon: „od moztva oborožene sile“ ter ne sme glasovati. [§. 20. a).]

A: Ali sme glasovati rezervist in domobranec ali landver?

B: Sme, brez strahu, če je doma.

A: O, hvala Bogu! Sedaj smo za vse na čistem, samo ne vem, kedaj bodo te volitve in kedaj imamo voliti volilne možje, niti pri kom naj se oglasimo?

B: To hočemo proučiti sedaj-le takoj.

A: Ali da, samo nekaj sem pozabil. Poznam mladeniča, ki je završil 24. leto, toda ostal je nekako mladosten, pa bi mu jih ne bi dali niti 22. Ali mu bodo verovali?

B: Dobro bi bilo, da gre k velečastitemu svojemu gospodu župniku in da dobi od njega pisano pod pečatom, da je završil 24. leto. To naj prinese s seboj na volišče.

A: Ali je treba kolka ali štemplja?

B: Ne treba, ker so za take opravke odpravili kolek.

Zakon od 14. junija 1896. št. 169 odreja, da spisi ali pripomočki, s katerimi se dokazuje volilno pravo, so svobodni kolka (§. 9. a).

A: Bogme, po moji glavi bi se hotelo, da ljudje povsodi dignejo križe, kjerkoli se bojé, da bi jim italijanska volilna komisija delala neprilike. Dobro bi tudi bilo, da nam župnik napiše vse tiste, ki smo do konca tega meseca završili 24. leto ter da nam primke vsporedi po abecedi in da udari župnijski pečat in podpiše. Potem bi se takoj moglo vsacega lepo najti. Malo je truda, a ker ni treba niti kolka, bilo bi to še najkrajše.

B: Da, to bi bilo dobro! Kjer pa ne morete tega dobiti, vprašajte glavarstvo, naj prosi župnika, in tudi vi ga prosite, da naj na dan volitve bode tam, da se ne bi dogajala sila ali prevera kakor druge krat.

A: A za sveti križ Božji, naj se ne šalijo z narodom, nego naj ravnajo lepo po zakonu, kajti, kjer je taka množica skupaj in kipi v tolikih lonicah, utegnito bi prekipeti.

Kaj mislite, da bode prevare od samega našega ljudstva?

B: Jaz se naadam, da ne bode, ker je ljudstvo spregledalo in pa gre od ust do ust pesem, kakó je Zrinjski, ban v Sigetu, nastavljal soho na mestni zid ter rekel svoji družbi, da obesi nanjo onega, ki bi samo spomenil, da se je udati Turkom. „Pak je naperil tanjka vešala na bedemih belega mesta in je govoril svoji družbi: Čujete-li bratje vitezi, ako bi se našel kdo od vas, pa spomnil, da se udamo, podignem ga na vešala tanjka, makar bila moja majka!“

A: Tako je! A jaz se bojim, da Italijani premagajo s svojimi glasovi, ker v mestu da ima vsakdo svoj glas, a mi še-le po volilnih možeh volimo poslance.

B: Ni tako v tej novi kuriji, nego bodo v tem novem razredu morali voliti volilnega moža tudi mesta, ne samo sela (članek II., črka C. zakona 14. junija 1896, št. 168.); ker pa se volilni možje odmerjajo po dušah, in je nas v Istri mnogo več, nego Italijanov, tako moramo mi pridobiti tega jednega poslanca, ki bode od pete, nove kurije.

A: Da, tako bode res, ako sleherni od naše strani stori svojo dolžnost in ako drži za svojo kri, ako ne bode prodanec.

B: Bog dà dobro in stre svoje in naše neprijateljce. Toda učimo mi prej, kako gredo ti posli.

III. POGLAVJE.

A: Kdaj, kje in kakó se vrši volitev volilnih mož pete kurije? Kdaj bomo pozvani na volitve?

B: Ne zna se še dneva, toda bodo kmalu, morda pride glas, da so volitve, še predno bode tiskan ta-le najin razgovor. (Volitve so res že razpisane. Ur.)

A: Kdo ima pravico odrediti volitve?

B: Minister za zunanje stvari na Dunaju izda naredbo na vse deželne glavarje, da so po volji cesarja in kralja razpisane volitve. Deželni glavarji potem objavijo volitve vsak v svoji deželi in v vseh jezikih velikimi oglasi in odredijo dan, na kateri izvoli poslance jedna skupina in na kateri dan druga. Razven tega se glavarstva dogovoré z občinami, kdaj bode ljudstvo volilo volilne može.

A: A katera skupina voli prvo, katera kasneje.

B: Zakon je tak-le: Najprvo voli nova, peta skupina, to je veliko število naroda, potem kmečka skupina, zatem mesta in trgovinska zbornica in najzadnje veliki posestniki. (§. 22. zakona 14. junija 1896, št. 196.)

A: Dobro; toda ali bode pa nam oglašeno, kdaj imamo voliti volilne može od splošne, nove skupine?

B: Bode, ker mora to razglasiti občina (§. 28 istega zakona), potem pa tudi dozna jeden od družega.

A: Pa kaj nam je storiti pred tem?

B: Takoj, ko znaš, da so razpisane volitve, treba, da gre kdo, ki zna čitati in pisati na občinski urad ali županstvo ter ea pregleda listine in da po možnosti vzame predpis od njih in da se dobro povprašate, je-li ste vsi možki od 24. leta naprej vpisani v listinah, to se pravi, oni možki, katerim zakon ne brani, kakor smo to videli prej.

A: Ako se pa najde, da jih je mnogo izpuščenih?

B: Osem dnij, odkar so listine razglašene, ima se pravo prigovarjati ali reklamirati pri občinskem načelniku ali županu (§. 25. zakona 2. aprila 1873, št. 41).

Imaš pravo prigovoriti, da ta ali oni ni v listini, ki bi moral biti; moreš se tudi pritožiti, da je ta ali oni v listini, a nima prava biti v nji.

A: Jaz znam kolikor-toliko pisati; toda če mi zabranijo prepis listine v moji občini, kaj naj storim?

B: Porečeš najprvo, da je naredba od ministerstva od leta 1888, da se mora dati prepisati listine, in pritoži se okrajnemu glavarstvu.

A: Ako ne bi pomagalo niti to?

B: Potem udari na telegraf takole: „Prevzvišeni c. kr. namestnik, Trst. Tu nam občina ne da prepisati volilnih listin. Prosimo zapoved.“ In podpiši svoje ime in priimek in drugih, ki so s teboj.

A: A da občinski načelnik ali župan ne pošlje naprej teh prigovorov, ki smo jih morda napravili proti listini?

B: Mora in sicer v treh dneh, ker mu je tako zakon. (§. 26, od 2. aprila 1873, št. 41.) Ako se pa bojiš, da ne bi, pošlji drugi, jednak obrazec prigovora tudi glavarstvu.

A: A kdo ima po zakonu pogledati, je-li je prigovor dober in, ako je, popraviti listino?

B: To pravico in dolžnost ima okrajni glavar ali kapitanat.

A: A če nam niti on ne da pravo, mi pa mislimo, da imamo pravo, komu naj se pritožimo?

B: Tedaj imate pravo pritožiti se cesarskemu kraljevskemu namestniku v Trstu.

A: Koliko je časa za tako nadaljno pritožbo?

B: Samo tri dni, odkar si dobil od glavarstvo pisano, da ti prigovor ni uslišan. (§. 26. zakona 2. aprila 1873, št. 41.) Tudi onih 8 dni za prigovor proti listini od obine je kratkih. Zato je treba požuriti se, da se takoj prve dni pregleda vse, kar je treba.

A: In kadar je to popravljeno in listina urejena ali jo more glavarstvo še popraviti za koga, komur je krivo?

B: More, vse do 24 ur prej, nego prične volitev volilnih mož (§. 26.), toda sleherni človek ima samo dve roki ter je treba tudi glavarju dati za časa razloge in prigovore, pa more popraviti, kar je krivo.

A: Dobro; pa kadar pride dan za volitev volilnih mož, kam naj gremo?

B: Evo ti nauka: Navadno se volilni možje volijo tam, kjer je občinski urad ali županstvo. Toda novi zakon je modro odredil, da tam, kjer so velike občine in veliko število naroda, more glavarstvo odrediti manjih volišč in vsakemu teh volišč dati na pet sto duš vsega ljudstva po jednega volilnega moža (§. 28. zak. 14. junija 1896, št. 169. odrednje tako za večje občine in za mesta, ki imajo preko 1000 volilcev.) Torej bodo po velikih občinah odredjeni volilni odseki, po laški: sezioni elettorali.

Hvala Bogu, da smo došli do tega. To je pravi zakon; a niti ni treba daleč potovati in trošiti.

A: Ali znate povedati, kako je kaj odrejeno za katero občino?

B: Neznam še vsega, toda, kar doznam, javim vam v „Edinosti“, ali pa posebe. Za sedaj znam samo to: občina Pazin bode za glasovanje razdeljena v štiri odseke, občina Buzet vsaj v tri, občina Kastavska v štiri, občina Pulj v osem. Kakor rečeno, javim vam pravočasno, kateri odseki da bodo in koliko fiduciarjev se bode volilo v tem ali onem.

A: Dobro, pa ko pride dan volitve, kako bomo?

B: Lepo, kakor rojeni bratje! Dogovorite se prej med vami za one može, ki so pošteni in za nesljivi, da bodo glasovali za poslanca, katerega hoče vsa naša Istra ter napišite njih imena in pridevke ter prebivališče na lističe in pazite, da so vsi jednaki. In kadar vas bodo zvali v volilno dvorano po abecednem redu vaših priimkov, potem izročite poverjenstvu ali komisiji oni listič, da to so fiduciarji, katere volite. Tako bodo voljeni oni volilni možje, za katere bode več ljudstva in njih proglasijo kakor voljene.

A: Pa kaj store volilni možje?

B: To se naučimo kasneje. Sedaj je treba, da vidimo, kako se volijo volilni možje v kmečki skupini zunanjih občin, ali v četrti kuriji. Toda zapomni še enkrat to le: da nova kurija, to so možki, stareji od 24 let, kolikor-koli jih je po vsaj Istri, volijo po volilnih možeh samo jednega poslanca. Torej je treba paziti, da izvolimo v tej splošni kuriji trdih, značajnih mož, ki bodo glasovali za onega človeka, ki bode po volji vsaj večemu delu Istre, človeka naše krvi in jezika, ki bode stal za našo narodno stranko, za hrvatski in slovenski narod v Istri.

A: Pa zakaj bodo sedaj nove volitve?

B: Zato, ker je prošlo 6 let, pa se vsakih 6 let voli na novo, makar jedne iste može.

(Zvršetak pride.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 26. januarja 1897.

Predsedništvo bivše zbornice se je večeraj predstavilo Njeg. Veličanstvu. Predstavili so se predsednik Chlumetzky in podpredsednika dr. Kathrein in Abrahamovič. Baron Chlumetzky je rekel v svojem nagovoru, da se naadeja, da je bivša zbornica ustrezala namenom Njeg. Veličanstva. — Cesar je izrekel svoje zadoščenje na tej patrijotiski manifestaciji in priznanje na delovanju zbornice. Da se doseže zaželeni cilj, trebalo bode mnogo bojev, toda Njegovo Veličanstvo se naadeja, da se stranke vsikdar snidejo na torišču avstrijske klope.

Neverjetno! „Slov. Narodu“ brzojavljajo z Dunaja, da vlada hoče rešiti celjsko vprašanje v zmislu nemških strank. Ako je to res, potem imamo nov dokaz, da v Avstriji so mogoče tudi neverjetne stvari.

Italija v Afriki. General Baldissera je dobil 4 mesece dopusta. Ta okolnost je povzročila številnih komentarjev in ugibanj. Rimski list „L'opinion“ trdi, da je ta dopust jasno potrdilo o tem, da se Baldissera ne strinja z vlado glede bodočnosti Eritreje. Kajti baš sedaj, ko se je pojavil nov sovražnik, dervisi, se je poostrišlo vprašanje: je-li vladati Eritrejo civilnim putem, ali pa je pridržati povsem vojaško organizacijo?

O derviših poročila „Agenzia Stefani“: Iz Vstoka Eritreje javljajo, da je glavna vojska dervišev vedno še v Amidebu, toda mnogo straž imajo izpostavljenih celo do par kilometrov južno Tukulaj in Kufita. Takó torej pravi službeno poročilo. Vse drugače pa zveni to, kar pripoveduje Rimski list „Roma“. Isti pravi: Iz Afrike ni poročil. V vojnem ministerstvu slišati je zelo slabih vestij. Govori se, da je dervišev mnogo več nego se je sodilo. Derviši da so obkolili Kasalo in Agordat, ter takó odrezali zvezo s Kerenom in Masavo. Konjstvo dervišev da se drzno pojavlja celo pri Kerenu. „Roma“ misli, da so te vesti prav verjetne. Kajti, derviši poznajo odnošaje v Eritreji ter vedó dobro, da jih Italijani napasti ne morejo. Zato hočejo derviši premagati Italijane in potem naskočiti na Angležje v Sudanu.

Različne vesti.

Za volilce v V. kurijo. Vsakdo, ki je dovršil 24. leto in biva že 6 mesecev v občini tržaški, naj gre nemudoma na magistrat (soba št. 14, II. nad., uhod od zadej.) se prijaviti kakor volilec V. kurije. Kdor se ne prijave do sobote 30. t. m., ta ne bode imel pravice voliti. Gospodarji, podjetniki, ki imajo uradnike in delavce, zavarovane za slučaj bolezni, delodajalci sploh, ki imajo služabnike v svoji hiši, službujoče pri njih vsej 6 mesecev, morajo prijaviti iste tudi do 30. t. m. ter naznaniti ime, starost, pristojnost in dan nastopa službe.

Za državnozborske volitve. Mestni magistrat objavlja: Od srede dne 3. februarja naprej bodo izložene na magistratu volilne liste za državnozborske volitve. Te liste obhajajo toliko volilcev mesta tržaškega, kakor one iz okolice iz treh volilnih razredov, in slednjič tudi volilce V. kurije. Liste ostanejo izložene 8 dni in sicer do srede dne 10. februarja, do 2. ure popoldne. Do tega dne je uložiti reklamacije. Reklamacijam morajo biti priloženi dokazi o onih okolnostih, ki niso notorične. O reklamacijah odloči c. k. r. namestništvo. Na pozneje predložene reklamacije se ne bode jemalo ozira.

Državnozborske volitve na Goriškem. Tukajšnje namestništvo je objavilo za pokuženo grofijo goriško in gradiščansko to-le naredbo:

I. Splošni volilni razred.

Vsi državljani moškega spola, kateri, ne da bi bili vpisani v občinskih volilnih imenikih, zahtevajo volilno pravico v splošnem volilnem razredu, morajo javiti in dokazati to svojo pravico v občinskem uradu svojega bivališča in to najdalje v roku osem dnij od dneva razpisa teh volitev v občini.

Volitev volilnih mož v splošnem volilnem razredu se ima vršiti pravočasno.

Izvoljeni volilni možje sodnijskih okrajev: Gorica, Kanal, Ajdovščina (volilni kraj Gorica); Tolmin, Kobarid (volilni kraj Tolmin); Cerkno (volilni kraj Cerkno); Bovec (volilni kraj Bovec); Gradiška, Kormin, Červinjan, Tržič (volilni kraj

Gradiška); Sežana, Komen (volilni kraj Sežana). Volilo se bode tudi v omenjenih volilnih krajih dne 10. marca t. l. jednega poslanca.

II. Volilni razred kmečkih občin.

Volitev volilnih mož v kmečkih občinah se ima vršiti o pravem času v občinah samih.

Izvoljeni volilni možje sodnijskih okrajev: Gorica, Kanal, Ajdovščina (volilni kraj Gorica); Tolmin, Cerkno (volilni kraj Tolmin); Bovec (volilni kraj Bovec); Sežana, Komen (volilni kraj Sežana). Volilo se bode v omenjenih volilnih krajih dne 16. marca t. l. jednega poslanca.

Izvoljeni volilni možje (šolci) sodnijskih Gradiška Kormin, Červinjan, Tržič bodo volili v Grediški dne 16. marca t. l. jednega poslanca.

III. Volilni razred mesta.

V ta volilni razred uvrščeni kraji, in sicer: Gorica, Kormin, Gradiška, Červinjan, Tržič, Oglej, Grad, Tolmin, Bovec, Kobarid, Kanal, Ajdovščina, Sežana. Volilo se bode dne 18. marca t. leta jednega poslanca, in pri tem je vsak omenjeni kraj volilni kraj.

IV. Volilni razred kupčijske in obrtne zbornice.

Kupčijska in obrtna zbornica v Gorici, ki voli s kraji omenjenimi pod III.) jednega poslanca, volila bode v svojem sedežu dne 20. marca t. l.

V. Volilni razred velikega posestva.

Za volitev opravičeni izmed velikega posestva vse grofije goriške in gradišanske bodo volili v Gorici dne 22. marca t. leta jednega poslanca.

V Trstu, dne 22. januarja 1897.

C. kr. namestnik:

Teodor vitez Rinaldini.

Našim gg. čitateljem. Poročilo o shodih v Trebach in v Kolonji je že stavljeno, toda odložiti smo je morali tudi danes vzlic temu, da smo priredili prilogo. Isto velja tudi o nadaljevanju zanimivega pouka o volitvah. Ta pouk priporočamo priprostemu ljudstvu po deželi v pazno čitanje.

Osebnosti. Okrajni glavar z Voloskega, vitez Alojzij Fabiani, je došel v Poreč, kjer bode vladnim komisarjem v dež. zboru istrskem.

Črnogorski prestolonaslednik princ Danilo se je pripeljal na Lloydovem parniku „Graf Wurmbrand“ predvčerajšnjem iz Kotora v Trst ter nadaljeval svoje potovanje po železnici v Milan.

Imenovanji in premeščenji. Namestništveni koncipist baron Artur Schmidt-Zabierov, dodeljen okrajnemu glavarstvu na Voloskem, je imenovan okrajnim komisarjem. — Namestništveni vezbenik Josip Gasser je imenovan koncipistom v Pazinu.

Namestništveni koncipist Fran Galli je premeščen iz Pazina v Pulj.

Mestni svet tržaški bode imel jutri zvečer svojo I. letošnjo javno sejo. Na dnevnem redu je 6 točk, med temi poročilo posebne komisije o pritožbah zavoljo volilnih listin.

Konsakracija msgr. dr. Mahniča, novoimenovanega škofa za Krk, vršila se bode dne 7. februarja t. l.

Fmlt. Ljudevit Hegedüs pl. Tiszavölgy, polveljnik 28. divizije pehote v Ljubljani, umrl je nenadoma predvčerajšnjem. Pokojni general je bil še-le 54 let star. Bil je vitez Leopoldovega reda, reda železne krone, imel je vojaško kolajno za usluge in še par inozemskih odlikovanj.

In zopet pošne tiskovine! Pišejo nam: Potrebovala sem danes slovenskih dopisnic ter naročila nekemu gospodu, da jih kupi ali pri gledališču „Politeama Rossetti“ ali pri Chiozzi.

„Nisem dobil slovenskih“, odgovoril mi je prišel domov. Prašal je v obeh krajih in še na na pošti pri ljud. vrtu, a nikjer jih ni mogel dobiti. Reklo se mu je, da jih prav sedaj ni majo. Zakaj? Ko kupujem tiskovine, vidvam tako na pošti, kakor po tabakarnah, da jih imajo skrite, ločene od drugih, se-li mar bojé slovenske kuge?

O „Slovenki“ piše „Slovenski list“. Prva številka tega lista došla nam je kakor priloga „Edinosti“ z raznovrstno vsebino. Naše menenje o tem listu je to-le. List je potreben; izpolnjeval bode izvrstno svojo nalogo. Uredništvo „Slovenke“ je razvilo tako lep program, da se mora temu vsak Slovenec od srca veseliti. Probuja in odgoja

našega ženstva v narodnem duhu ni mala stvar, kakor je sploh težavno delo ledino orati. Hvala Bogu, po vsej Sloveniji najde „Slovenka“ probujenih sestic; s temi se druži, organizuje in zмага. Ponosni smo na to, da je ob meji, v Trstu, zagledala beli dan vrla „Slovenka“, kar je tudi značilno. List bode neizmerno koristil slovenski stvari, in zato ga srčno pozdravljamo, želeč mu mnogo naročnic in naročnikov.

Nemškutarski listi — v slovenskem jeziku! Iz Celovca javljajo, da so sklenili največi sovražniki Slovencev, oni, ki se zbirajo v „nemškem“ „Bauernbundu“, izdavat č časopis v slovenskem jeziku. Ta časopis naj bi bil pisan v nemško-liberalnem duhu ter po izgledu „Bauernzeitung“ blatil slovenski narod in slovensko književnost. Namen temu hinavskemu manevru je ta, da bi se poslancu Kirschnerju zagotovil še nadalje državnozbornski mandat. In v to trebajo slovenskega lista. Ali treba boljšega dokaza za ekzistencijo Slovencev na Koroškem?

Zoper „Dalmatinskega Hrvata“. Ko je pričel izhajati italijanski hinavski „Pravi Dalmatinec“, predložilo je uredništvo Splitskega „Jedinstva“, da se v Zadru ali Splitu ustvari mal, a pošten hrvatski politički list, kateremu naj bi bil namen izpodbijati tendencijo Zaderske klike. Ta list naj bi se zastoj delil med narod. Ta list naj bi se imenoval „Zastava“. Ta misel se je videla umestna tudi „Narodnemu Listu“, samo se zdi primernejše ime „Dalmatinski Hrvat“. „Jedinstvo“ je pristalo na to. Za novi list že nabirajo denar med rodoljubi.

Novi praški župan dr. Podlipny in „Katoličké Listy“. Ker se je tudi nam nekako zamerilo, da smo veseljem pozdravili novega župana praškega, bode navedeno nastopno: Z novim letom je začel izhajati v Pragi dnevnik „Katoličké Listy“. Izdaje ga ob podpori višjega in nižjega duhovenstva češkega delniško društvo sv. Vojteha. Ta v pravem katoliškem duhu urejevani list piše ob izvolitvi dr. Podlipnega za župana zlate Prage v svoji 6. številki t. l. tako-le: „Priznavamo, da nam jako ugaja, da se je dokončal razljučeni bratski boj v mestni hiši. Želimo le, da bi bil mir trajen. Osobnosti, zaradi katerih sta si ležali obe stranki v lasih, naj stopijo v ozadje. Salus rei publicae suprema lex esto.“ (Blaginja domovine bode najvišja zapoved.) Isti časnik poroča v 9. številki: „Sprejemši volitev, imel je dr. Podlipny miren, domoljuben govor ter završil ga: Prejšnji gospod župan je slovo jemaje od svojega urada zaklical: „Bog blagoslovi našo „matičko“ Prago: jaz pa pristavljam: Človek, potrudite in Bog te blagoslovi.“

Družba „Arimatej“ v Barkovljah bode imela svoj redni občni zbor dne 31. decembra ob 1. uri in pol pop. v prostorih „Obrtnijskega društva“.

ODBOR.

Trgovci jestvin v Trstu vabijo na veliki ples, ki bode v torek dne 2. februarja 1897 v redutni dvorani „Politeama Rossetti“, uhod via Chiozza. Ustopnina za gospode z 2 gospema 1 glđ. Začetek ob 9¹/₂ uri zvečer. — Čisti dobiček je namenjen za ponesrečene rodbine v Sv. Križu.

Pevsko društvo „Ljubljana“ je imelo dne 17. t. m. v društveni sobi v „Narodnem domu“ svoj redni občni zbor za tekoče leto. Iz običajnih poročil dnevnega reda posnemamo, da je društvo priredilo v minolem letu več veselice na vrtu in izletov, katere prireditve so se večinoma obnesle prav dobro. Društvo je bilo navzoče pri vseh važnejših dogodkih, tako pri serenadi, prirejeni ministrskemu predsedniku g. grofu Badeniju, nadalje novemu županu, g. Iv. Hribarju itd. Hud udarec je zadela društvo meseca maja, ko je umrl tačasni društveni pevovodja g. Schulz, ki je z vso intenzivnostjo dolgo časa deloval v prid „Ljubljane“. Za njim je nastopil kakor pevovodj naš znani in priljubljeni g. prof. Grbič, ki vodi sedaj društveno petje spretno in marljivo, na čemer mu je tudi občni zbor izrekel splošno priznanje. Na čelu društva stoji g. Ant. Gutnik, kateri je umel obdržati društvo na površji v najbolj kritičnih časih in kateri je osiguril tako društvu bodočnost. Občni zbor mu je izrekel zahvalo, sprejeto vsestransko in splošnim odobravanjem; omenjamo tudi še ginjaivega prizora, ko je občni zbor izvolil častnim členom svojega večletnega odbornika, g. Jak. Zalaznika, ki je dosedaj že toliko žrtvoval

od početka zo društvo. Ginjen se je zahvalil Zalaznik na časti, na kar so pevci zapeli: „Slava mu“. Društvo dela na to, da si oskrbi primerno biblioteko, ustrezajočo svojim članom in nadejati se je, da se ta misel tudi skoro povoljno izvrši. Društvo se je preselilo dne 1. decembra m. l. v „Narodni dom“, na kar se je takoj zopet ustanovil ženski zbor, ki obeta biti ponos „Ljubljane“. Slavni ženski kvartet „Struna“ je večkrat sodeloval pri „Ljubljani“ z najlepšim uspehom, na čemer mu gre zahvala. Sedaj šteje društvo 45 pevcev, 26 pevk 106 podpornih členov; vsega premoženja z gotovino, inventarjem itd. je 1132 gold. 98 novč. Predsednikom je bil izvoljen zopet per acclamationem g. Gutnik, v odbor pa gg. Fran Debovišek, Ivan Kavčič, Ferdo Primožič, Filip Razinger, Albert Feldstein, Fran Šega, Fran Korene in Viktor Črniko. Poseben odsek se je volil za napravo društvene zastave povodom petletnice v tekočem letu. Iz vsega je razvidno, da društvo napreduje vsestransko in pričakovati je, da doseže smoter, kateri si je postavilo.

Še nekaj o kugi. Iz Indije prihajajoče vesti o razsajanju kuge so vse drugo, nego pomirjujoče. Poslednja poročila javljajo, da je povprečno število umrlih naraslo do 3000 oseb na dan (!). Kljub temu pa je Evropa morda pozabila strah pred kugo ter jo zaprla v muzeje med historijske spomine. Toda, če je kuga stara toliko, kolikor svet, bode brzkone obstala vsaj toliko časa kakor svet. Zgodovina pa nas uči, da je baš kuga zahtevala največ žrtve med človeškim rodом, več, nego katerakoli vojna. Sosebno v šestem stoletju je kuga grozno razsajala po Evropi. Trajala je preko 50 let! Iz Azije se je zavratno priklatala v Palestino, od tam je zlezla v Sirijo in v Carjigrad, se vtihotapila v Italijo, od tam šla dalje v Francijo in Nemčijo. Nič ni moglo ustaviti nje poti po Evropi. Takrat je umrlo v Carjemgradu samem do 5000 ljudi na dan! V Rimu, Lionu, Marzelji in drugih mestih se je preplašeno ljudstvo zbiralo v cerkvah, prošé Boga, da odvrne to strašno šibo. Toda kuga je kosila dalje tisoče in tisoče ljudi. Nenadoma se je človeka polotila mrzlica, pod pazduho ali za ušesom se je napravil tur, pričel je delirij, po truplu se je pokazalo nekoliko vijoličastih madežev in v 2, najpozneje 3 dneh bila je žrtva kuge mrtva.

Huda kuga je bila potem leta 717. v Carjemgradu, 774. v Paviji in Siciliji, 801. na Francoskem in Angleškem. Leta 1270. je kuga pobrala mnogo vitezov iz križarske vojske cesarja Fridrika Rdečebreadca. Strašna je bila kuga leta 1316. in 1317. v Italiji, Franciji, Belgiji in na Poljskem. Pisatelji iz XIV. stoletja ne znajo, koje ime naj bi dali tej strašni morilki. Zovejo jo: Črna smrt, črna kuga, vesoljna morilka itd. A tudi na Kitajskem je vladala baš takrat „črna smrt“, morda še strašnejša, nego po Evropi: razni zgodovinarji sodijo, da je samo na Kitajskem pobrala kuga do 13 milijonov oseb! In leta 1347.!

Iz skrajnega Vstoka priplazila se je „črna smrt“ zavratno v vedno odprta ji vrata, v Carjigrad. Od tam je pričela zopet svojo pot po Evropi. Naslednjega leta je bila že v Italiji, potem v Franciji, potem v Nemčiji in tako je počasi lazila po vsej Evropi, da je leta 1402. prilezla celó v Islandijo! Takrat je izgubila Evropa tretji del svojega prebivalstva, v Aziji pa je pobrala kuga okolu 24 milijonov žrtve! In takrat so pričeli ljudje nekoliko misliti na sredstva, s katerimi bi se dalo upreti kugi. Gledali so v prvi vrsti na javno čistobo in baš tako na osebno.

In res se je od takrat kuga pojavila v Evropi mnogo redkeje in, kadar se je pojavila, ni umiralo več toliko ljudi, kolikor jih je kuga pobirala glasom starih statistik. Leta 1628. in leta 1665. je bilo zopet nekoliko kuge, toda iste ni niti primerjati „črni smrti“ iz XIV. stoletja. V poslednjih dveh stoletjih pa je javna higijenija napredovala tolikanj, da je kuga v Evropi izgubila svojo moč. In ako bi se zanesla kuga sedaj med nas, ni se nam je treba ustrašiti, kajti znanost ima toliko orožja, da nemiljenko izžene iz Evrope.

„Neuljudni“ vlak. Seljak Janko L. iz Velike Mlake se je hotel te dni odpeljati po železnici iz Zagreba domov. Toda mož je zakasnil in je došel na kolodvor, baš ko je vlak odhajal. Mož jo je

udaril za vlakom, kolikor so ga noge nesle in da-
šedši vstric njega, prišel je kričati na vse grlo,
naj se ustavi, češ, da ima denarja, da plača vožnjo.
Namesto pa, da bi se ustavil vlak, ustavili so že-
lezniški služniki kmeta ter ga spremili na policijsko
stražnico. Tam so moža pončili, da se mu ni
treba jeziti za to, ker se „neuljudni“ vlak ni ho-
tel ustaviti, daš mu je povedal, da ima denar,
ker to ni dovoljeno, kakor ni dovoljeno tekati za
vlakom, potem pa so stavili moža na svobodo.

Poskušen samomor. 35letna Elvira Dell' Olio
je bila včeraj zjutraj na obisku v nekem stanova-
nju v II. nadstropju hiše št. 3, ulica S. Antonio.
H krati je vzela iz žepa malo steklenico, napol-
njeno s karbolno kislino ter jo izpila. Zdravnik z
zdravniške postaje ji je izpral želodec ter jo po-
slal v bolnišnico. Uzrok temu poskušnemu samo-
muru je baje nesrečna ljuben. Zrela Elvira je nam-
reč ločena od svojega moža, toda ima spletko z
nekim mladeničem, s katerim pa se je spila. Zato
je hotela umreti.

Drzna tatvina. Predsinočnem med 7. in 9.
uro vtihotapili so se neznani tatovi v zaprto to-
bakarno, nahajajoča se v ulici Carradori št. 10,
in ukradli za 300 gld. kolkov in 50 gld. v goto-
vini. Obupana lastnica tobakarne, Marija Gorinip,
prijavila je tatvino policiji.

Sam zašel v zanjko. V topničarskem polku,
nastanjenem v Oseku, je služil topničar Ilija Bilič.
Isti je nedavno ubegel v tretjič, a sedaj se je sam
vrnil k svojemu polku. Temu so se zelo čudili
njegovi predpostavljeni. Biliča so zaprli, a on je
bil s tem povsem zadovoljen, kajti mislil si je, da
se nihče ne boče brigal za to, kar je on počel,
odkar je bil ubežal. No, mož se je hudo zmotil.
Stroga preiskava je dokazala, da je Bilič kakor
dezertér umoril nekdanjega svojega gospodarja Ste-
pana Plankoviča, se klatil s hajduki po Srbiji in
Turčiji, storil več razbojstev ter izvel neštivilno
tatvin. Vojaškim oblastim se je zrel dečko prijavil
zato, da ubeži preganjajočim orožnikom in tako
je došel, kamor treba, samo došel je — z dežja
pod kap!

**Nasledek atentata na predsednika ruskih dr-
žavnih železnic.** Glasom iz Peterburga došlega
poročila, umrl je predstojnik uprave ruskih držav-
nih železnic, Vasiljevskij, vsled rane, ki mu jo je
prizadel dne 17. decembra nižji uradnik Sacharov,
hote umoriti Vasiljevskega. Kaker smo sporočili
svoječasno, čaka Sacharov v zaporu svoje sodbe.

Surov stražnik. V Budimpešti je redavno
stražnik Nemeth aretoval nekega dimnikarja. Pred
policijskim komisariatom se je zbralo mnogo rado-
vednežev. Trije stražarji, med njimi Nemeth, do-
bili so nalog, da odpravijo množico. Stražnik Ne-
meth je pri tem sunil s petjo v prsi trgovskega
pomočnika Lerna, ki je stal med radovedneži. Ker
je Lerna stražarja zavoljo te surovosti nekoliko
ostro pogledal, sunil ga je stražar še v lice. Lerna
je hotel na to vstopiti v poslopje komisarijata
da zatoži surovega stražarja, toda le-ta
ga je zaprečil ter mu v prsi množice zaselim osem
zaušnic, jedno za drugo! Predvčerajšnjem je bila
razprava proti surovemu stražarju. Sodišče ga je
obsodilo na mesec dnij ječe, na izgubo službe in
na 10 gld. globe. Obsojeni je prijavil utok, ker
se mu je obsodba videla prestroga, državni pravd-
nik pa se je prizval, ker mu obsodba ni bila ostra
dovolj.

Milenij — krvavih klobas. Lani so Madjari
slavili „svoj“ milenij, letos ga bodo slavile mno-
gim tako tečne — krvave klobase. Zanimiv je
postanek teh klobas, in sicer zanimiveji, ker so
bile s početka strogo zabranjene. Leon IV. izdal
je leta 897. sledeči ukaz zoper klobase: „Doznali
smo, da so postali ljudje tako glupi, da deloma
zaradi sladkosnednosti pretvarjajo kri v jed. Došlo
je do naših ušes, da ljudje stavljajo kri v čreva,
kakor v kakšno vrečo ter to stvar spravljajo v
želodec, kakor kakšno obično jed. Tega se dalje
trpeti ne more in zato ukazujemo, da, kdor bo
mešal kri v jed, ta boče bičan in do krvi prete-
pen. Tej gluposti so po največ kriva mestna na-
čelstva, kajti kaj takega ne bi se bilo dogodilo,
da so bolje pazila. Zato morajo plačati globo 10
funtov v slatu“.

Razprava proti morilecema pokojnega Ostromana (Zvršetek.)

Razsodnosti porotnikov prepušča tedaj odgo-
voriti na prvo in drugo glavno vprašanje: I. Je-li
Radoslavič kriv umora, ker je namenoma zabodel
v srce? II. Je-li Radoslavič kriv uboja, ker je
zgrešivši svoj cilj, nehoté zabodel v srce? Dal je
šu tretje vprašanje (eventualno): Je-li Radoslavič
steril to samo v svojo samoobrambo? O Skopi-
niću pravi, da je udaril Ostromana z jasnim na-
menom raniti ga. Trdno je držal jetnika za roko
v trenotku, ko je Radoslavič sunil smrtno. Ne da
se določiti, je-li Skopinič videl in vedel za ta
smrtni udarec. V tem zmislu stavi vprašanje do
porotnikov, je-li zakrivil Skopinič uboj Ostromana
drže istega za roko, da ga Radoslavič bolje za-
dane. Ako zanikajo to vprašanje odgovoriti jim
bode na vprašanje je-li Skopinič prekršil s svojim
dejanjem določbe zakona.

Temu je sledil obrambeni govor branitelja
dr. Neumayerja, ki je bil v to delegovan od graške
odvetniške zbornice. Popolnoma se strinja z drž.
pravdnikom, v kolikor on pobija nazore, da stoji
ta čin v kaki zvezi s političskimi in narodnimi od-
nošaji one pokrajine. V živih bojah riše porotni-
kom kako grozno pot sta imela obtoženca onih
osemdeset korakov, ko se jim je skušal iztrgati
oni siloviti Ostroman, in ga sta v tem še podpi-
rala izdatno njegova druga. Aretovati sta morala
Ostromana, ko se je pregrešil proti določbam, kajti
vedela sta, da je bil namenjen oditi prihodnjega
dne na dolgo pot in tako bi bil odšel nekažnjen.
Ako ga nista izpustila na prošnje njegove okolu-
stoječih, ni jim tega nikakor šteti v zlo, sicer bi
se bila izpostavila javnosti kakor omahljiva in ne-
odločna strazarja, zlasti, ko se je bil Ostroman
težko pregrešil zoperstavljanjem in ranjenjem urad-
nih organov, morala sta potegniti sablje, ko ni
nihče uslišal njiju prošnjo za pomoč, da si obranita
hrbet pred drugimi Ostromanovimi. Množica, ki je
vedno naraščala, potegnola se je glasno za Ostroma-
na in je s pretenjem ga le vspodbujala k zo-
perstavljanju. Trebalo je torej s sabljami prisiliti
Ostromana, da so sploh prišli naprej. Obtoženca
sta bila sedaj že vsa spehana in razjarjena, da so
se jima že usta penila in trebalo je vender ukro-
titi besnečega mladeniča. Kdo si upa trditi tu, da
je bilo možno Radoslaviču meriti v srce svojega
zopernika, ki je vednim gibanjem sam postavil cilj
stražarjevi sablji. Da je Radoslavič skočil predenj,
ko ga je zabedel, jasno kaže, da gotovo je name-
nil zabosti ga v roko, kajti ako bi hotel zabosti
v srce, bi to izvršil lažje od strani sem. To
so jasni dokazi, da Radoslavič ni kriv, ako je sablja
zadela srce, suniti ga je pa moral, sicer bi bil
Ostroman spehanega stražarja kmalu zmogel in se
strašno osvetil. Skopinič pa je bil v tem osodepol-
nem trenotku obrnjen proč od Radoslaviča, kakor
to potrjujejo priče in ne more biti torej na nika-
koršen način sokriv ali odgovoren za čin Radosla-
viča. Držati pa je moral jetnika, in ako ga je tudi
mahnil po nogah, ga gotovo ni občutljivo ranil,
sicer ne bi bil imel Ostroman moči in volje zoper-
stavljati se še nadalje. Stražarja sta po možnosti
storila svojo dolžnost, ako pa je pri teh žalestnih
okolnostih sablja smrtno zadela v srce Ostromana,
gotovo ni tega kriv Radoslavič še manj pa Sko-
pinič —

Na to je razjasnil predsednik porotnikom v
potezah še enkrat, kako se je dogodil zločin, v
kolikor je to razvideti iz poizvedovanj in izjav
svedokov. O polnoči so se porotniki oddaljili na
posvetovanje in se vrnili čez pol ure z sledečim
verdictom: Z deset glasovi proti dvema spoznal
je Radoslavič krivim uboja, ker je nehoté zabodel
Ostroma v srce, Skopinič pa se je pozrešil s tem,
da je dejanski prekršil dovoljene mu meje obrambe
I to je bilo potrjeno z 10 glasovi proti dvema.
Ostala vprašanja so porotniki zanikali jednoglasno.
Z ozirom na nekaj olajševalnih okolnosti, ki jih
je še našel branitelj, bil je na to Radoslavič ob-
sojen na 2 leti težko ječe in mesečno enkrat na
trdo ležišče; Skopinič na tri dnij navadne a za-
pora. Oba skupaj imata poplačati sodnijske stroške.

Mati nesrečnega Ostromana mora tirjati od-
škodnino civilnim potom.

Razprava se je dovršila ob ½2 zjutraj.

Odgovor na „odgovor“.

V.

Vsem Slavjanom takega občega knjiž-
nega jezika pač ni treba, in na ljubo drugim,
ki veliko da šče dišo, pač ne sprejmo nobenega
jezika, posebno oni, ki znajo, da je jih sedanjí
jezik svetovni jezik.

O občeslavjanskem knjižnem jeziku mogo mi-
sliti, naravno, le oni, kateri v njem čute potrebo.
In kedar to potrebo uvide vsi ali vsaj večina, to
možje, izbrani, da se odloče za to ali oni jezik,
ki naj se sprejme obćim, gotovo bez truda najdo,
kateri iz sedanjih slavjanskih knjižnih jezikov naj
bode obći knjižni jezik, in objasne, zakaj imenno
ruski, a ne drug.

V „sedanjih razmerah“ seveda Slovenci „iz-
hajajo“ se svojim jezikom. In slava Bogu! Dal
Bog, da bi se jim sreča nikdar ne izmenila!

(Završujem.)

Da-si mi je neprijetno, no treba, da si ogle-
damo nekoliko orožja, s katerim v roki mi je
svetil vis. o. Stanislav.

Uže v naznanilu, da mi odgovori, zove me
„čudno v ljudega gospoda“. Pomen teh besed
je pač dovolj jase, no prepuščam čestitemu čita-
telju, naj sodi, kje sem jaz v rečenej svojej raz-
pravi grešil zoper pravila vljudnosti in kje sem
zadeval o se b o vis. o. Stanislava, katerega osobno
tako malo znam, kakor on mene; no pred učenim
delovanjem njegovim sem vselej spoštljivo prekla-
njal svojo glavo. Očita mi celó nedolžni rek:
„Roma locuta, causa finita“, kajti ne more slutiti,
da je ta rek v sličnem slučaju on sam porabil v
XI. teč. 2. zvez svojega „Cvetja“, kjer stoji ta
„črno na zelenem“ v 17. vrstici prve stranice
odspodaj.

Omenjeno razpravo pisal sem v Moskvi, t.
j. na potovanji, kajti tam ne prebivam; date imel
sem nabrane in dal sem vsemu obliko tam. Da pa
nisem mogel vlačiti s soboj Miklošičevih del, umevno
je samo po sebi. No ne le to delo, celo „Slovensko-
nemški slovar“, kateri je uredil M. Pleteršnik,
ima naša gimnazijska biblioteka, preskrbevaša si
jih po mojem совету uže davno. No kako je vis.
o. Stanislav moje lahko umljive besede zavil?
„Najprej bi vtegnilo biti nekoliko prenaglo zaklju-
čati kaj o bomkanju, preden (sic!) je g. pisatelju“
„pod roko“ prišla Miklošičeva sintaksa“. Kako
more biti prijetno, kadar se na protivnika more
vreči madež ignorantstva, posebno, ako je to pro-
tivnik vsaj navidezno sam dal povod temu! No,
na srečo svojo, morem biti toli o neskromen, da
tvrdim, da morem za ruski jezik popolnoma
pogrešati prekeristno sintakso Miklošiča, in ne
lepšati se pavjim perjem. Pred menoj leži staro-
slavjanska, staroruska in novoruska literatura v
celotnem prvóviru, ne pa v okrnjenih primerih,
in primerov iščem sam prav tako lahko, kakor
jih je iskal Miklošič, ki v Rusiji nikdar živel ni,
kar pač jasno dokazuje ona množica kozlov, ki jih
je nastreljal v ruskem oddelu svoje „Formen-
lehre“, kjer v ruskem prevodu v alineaah prof. R.
Brandt pokazuje ne le na oblike, nego i na be-
sede, katerih v Rusiji živ krst ne zna. Miklošič,
da-si izvenreden slavista, ni bil prav dobro pod-
kovan v ruskem jeziku. Njega ruski del v „For-
menlehre“ je narejen vsakakor po receptu: „si
prendomo due (grammatiche) e si fa una terza“.

Kako ostro orodje zoper mene dale so vis. o.
Stanislavu tiskovne pomote, katerih je v mojej
razpravi ne malo!

Poglejmo le nekatere. Jaz pišem na 3. strani:
„... da je z dotičnimi njegovimi spiski taka
stvar ... enkrat za vselej končana“. Pri „nje-
govi“ postavil je vis. o. Stanislav zloradni „sic!“
v oklepih, to je, on hoče pokazati, da jaz skla-
njatve ne znam, da-si pravilnega „dotičnimi“, ki
stoji pred izpačenim „njegovi“, ni bilo težko
videti; ne, zdi se mi, da tudi vse drugo jasno do-
kazuje, da „njegovi“ ni pripisati mojemu ne z u-
niju elementarnih pravil slovnice. Slovenci imajo
od mene celo kopico prevodov natisnenih, in uže
pred več nego 20 leti prevel sem za „Slov. Ma-
tico“ neko delo Jules Verna*), o katerem prevodu
je potlej g. Navratil pisal v „Novicah“ jako laskavo
recenzijo. Tere: čemu s mešiti me?

*) Hvala za take naslov, popolno nezaslužen!

